

УДК 37.035:378.14

DOI <https://doi.org/10.24919/2308-4863/76-2-44>

Анфіса СЕРГІЄНКО,

orcid.org/0000-0002-3863-5218

*старший викладач кафедри фундаментальних і галузевих юридичних наук
Кременчуцького національного університету імені Михайла Остроградського
(Кременчук, Полтавська область, Україна) anfisa.shmelyova@gmail.com*

ЗДОРОВ'ЯЗБЕРЕЖЕННЯ ЯК СКЛАДОВА ЦІННІСНО-СМІСЛОВОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ЮРИСТІВ

Стаття розглядає проблему здоров'язбереження у контексті професійної підготовки майбутніх юристів. Згідно із Законом України «Про освіту», здоров'язбереження є одним з пріоритетних державних принципів освітньої діяльності, тому важливим є визначення сутнісних характеристик здоров'язбереження, а також дослідження теоретичних та практичних засад формування здоров'язбережувальної компетентності. Метою статті є дослідження здоров'язбереження як одного з ключових ціннісно-сміслових аспектів професійної підготовки майбутніх юристів. Здійснено термінологічний аналіз, за результатами якого визначено її точніше сутність і взаємозв'язок понять «здоров'язбереження», «здоровий спосіб життя», «здоров'язбережувальна компетентність». Наголошено на формуванні здоров'язбережувальної компетентності як важливої складової професійної компетентності майбутніх юристів. На прикладі Кременчуцького національного університету імені Михайла Остроградського досліджено залучення майбутніх юристів до системи щорічних заходів, спрямованих на формування здорового способу життя й здоров'язбережувальної компетентності. Підкреслено значення відповідних організаційно-педагогічних умов для формування здоров'язбережувальної компетентності. Наголошено на важливості активного долучення майбутніх юристів до заходів ЗВО, спрямованих на формування здоров'язбережувальної компетентності, серед яких гостьові лекції за участю запрошених фахівців-медиків на здоров'язбережувальну тематику, інформаційно-просвітницькі акції, спрямовані на посилення профілактики небезпечних хвороб, флешмоби, інші публічні заходи. Завдяки таким заходам майбутні юристи отримують якісні й корисні знання щодо здорового способу життя, збереження як фізичного, так і ментального (психічного) здоров'я. Отже, здоров'язбереження варто упровадження у професійну підготовку майбутніх юристів.

Ключові слова: *здоров'язбереження, здоров'язбережувальна компетентність, здоровий спосіб життя, майбутні юристи, професійна підготовка.*

Анфіса СЕРГІЄНКО,

orcid.org/0000-0002-3863-5218

*Senior Lecturer at the Department of Fundamental and Branch Juridical Sciences
Kremenchuk Mykhailo Ostrohradskyyi National University
(Kremenchuk, Poltava region, Ukraine) anfisa.shmelyova@gmail.com*

HEALTH CARE AS A COMPONENT OF FUTURE LAWYERS' VALUE AND SEMANTIC COMPETENCE

The article examines the issue of health care in the context of future lawyers' professional training. According to the Law of Ukraine "On Education", health care is one of the priority State principles of educational activity, and therefore it is important to define the essential characteristics of health care, and also to study the theoretical and practical foundations of health care competence formation. The purpose of the article is to study health care as one of the key value and semantic aspects of future lawyers' professional training. A terminological analysis is carried out, which defines and clarifies the essence and interrelation of the concepts of "health care", "healthy lifestyle", "health care competence". The formation of health care competence as an important component of future lawyers' professional competence is emphasized. Based on the Kremenchuk Mykhailo Ostrohradskyyi National University, the involvement of future lawyers in the system of annual events aimed at forming a healthy lifestyle and health care competence is studied. The importance of appropriate organizational and pedagogical conditions of the health care competence formation is emphasized. The importance of active involvement of future lawyers in the activities of higher education institutions aimed at forming health care competence is emphasized, including guest lectures on health care topics with the participation of invited medical specialists, information and awareness-raising campaigns aimed at strengthening the prevention of dangerous diseases, flash mobs, and other public events. Due to such events, future lawyers receive high-quality and useful knowledge about healthy lifestyles, preservation of both physical and mental health. Therefore, health care education should be introduced into the future lawyers' professional training.

Key words: *health care, health care competence, healthy lifestyle, future lawyers, professional training.*

Постановка проблеми. Проблему здоров'язбереження учасників освітнього процесу віднесено до одного з пріоритетних державних принципів освітньої діяльності. Згідно зі статтею 6 Закону України «Про освіту», «засадами державної політики у сфері освіти є формування культури здорового способу життя, екологічної культури і дбайливого ставлення до довкілля» (Закон «Про освіту», 2017). Водночас, про важливість здоров'язбереження у професійній підготовці саме фахівців юридичного профілю йдеться у законодавстві України, що стосується тих чи інших аспектів їхньої діяльності. Зокрема, першою підставою для звільнення суддів (ст. 126 Конституції України) або прокурорів (ст. 51 Закону України «Про прокуратуру») вважається їхня «нездатність виконувати повноваження за станом здоров'я» (Конституція, 2016).

У зв'язку з цим актуальним вважаємо дослідження теоретичних та практичних засад формування здорового способу життя і здоров'язбережувальної компетентності майбутніх юристів у закладах вищої освіти.

Аналіз досліджень. Незважаючи на те, що, на наш погляд, питання здоров'язбереження не знаходиться в центрі уваги освітології й юридичної деонтології, низка наукових розвідок присвячена саме формуванню здоров'язбережувальної компетентності майбутніх фахівців у процесі професійної підготовки. Концепцію державної політики здоров'язбереження (в т.ч. порівняно із закордонним досвідом її реалізації) досліджено у роботі М. Співак (Співак, 2016); формування культури здоров'язбереження на засадах міждисциплінарної інтеграції розглядається у роботах О. Мартиніва і О. Шукатки (Мартинів, Шукатка, 2021); засоби формування здоров'язбережувальної компетентності ґрунтовно висвітлюються у працях В. Борисенка (Борисенко, 2021), М. Костенко, В. Краснова (Костенко, Краснов, 2020), взаємозв'язок між здоров'язбереженням і академічною успішністю студентів – у роботах Р. Reuter і В. Forster (Reuter, Forster, 2021). Здоров'язбереження у процесі професійної підготовки майбутніх юристів розглядають С. Грищенко, О. Грищенко і О. Єфремова (С. Грищенко та ін., 2022). Запобігання впливу стресу на психічне здоров'я майбутніх юристів присвячене наукове дослідження Л. Rothstein (Rothstein, 2008).

Науковці М. Костенко і В. Краснов вважають, що «удосконалення функціональних систем організму і формування актуальних професійно важливих якостей і навичок майбутніх юристів досягається за допомогою спеціальних фізичних вправ,

природних і гігієнічних факторів» (Костенко, Краснов, 2020: 23). Арабські науковці S. AlFlayueh і R. Kh. Alotaibi наголошують на тому, що студенти університетів у всьому світі ведуть малорухливий і нездоровий спосіб життя, внаслідок цього для розв'язання проблеми університетам необхідно активно пропагувати здоров'язбереження серед студентів (AlFlayueh, Alotaibi, 2023). Суголосною з їхньою думкою є пропозиція групи шведських дослідників, які також вважають, що існує потреба в тому, щоб викладачі активно опікувалися здоров'язбереженням студентів упродовж навчання у ЗВО (Larsson et al., 2024).

Натомість слід зазначити, що деякі науковці, які досліджують професійну компетентність майбутніх юристів, не привертають належної уваги до здоров'язбереження як важливої складової професійної підготовки.

Наприклад, у роботі дослідниці Л. Горлової культура здоров'я розглядається як складова комунікативної культури майбутнього юриста (Горлова, 2021: 34), а в структурі професійної компетентності юриста, запропонованої науковцями А. Мудрик і О. Кихтюк (Мудрик, Кихтюк, 2020), здоров'язбереження як складова взагалі відсутня, або ж його місце чітко не визначено, відповідно, значення у професійній підготовці – не розкрито. Зокрема, дослідниці виокремлюють такі складові як «особистісно-мотиваційна компетентність» і «персональна (особистісна) компетентність», які, на наш погляд, дублюють одна одну. Замість здоров'язбереження як ширшої категорії, у роботі А. Мудрик і О. Кихтюк йдеться лише про таку вузьку особистісну рису як «здатність до індивідуального самозбереження» (Мудрик, Кихтюк, 2020: 94). Отже, здоров'язбереження як важлива складова у системі компетентностей професійної підготовки майбутніх юристів потребує уточнення змісту та значення для формування ціннісно-сислової компетентності.

Мета статті. Метою є дослідження здоров'язбереження як одного з ключових ціннісно-сислових аспектів професійної підготовки майбутніх юристів.

Виклад основного матеріалу. Визначення сутнісних характеристик здоров'язбереження та організаційно-педагогічних засобів формування здоров'язбережувальної компетентності потребує виявлення сутності й взаємозв'язку ключових понять «здоров'язбереження», «здоровий спосіб життя», «здоров'язбережувальна компетентність».

Досліджуючи сутність понять «здоров'я», «здоровий спосіб життя», «культура здоров'я», Ю. Бойчук визначає здоров'язбереження або

здоровий спосіб життя як «активну діяльність суб'єкта, яка спонукається мотивами, що визначають її спрямованість на збереження й примноження здоров'я» (Бойчук, 2017: 11), водночас учений зауважує, що «зв'язуючим елементом у триаді «здоров'я-здоровий спосіб життя-культура здоров'я» є ціннісне ставлення до здоров'я» (Бойчук, 2017: 12).

Погоджуючись з думкою Ю. Бойчука щодо місця здорового способу життя у системі цінностей майбутніх фахівців, виокремлюємо здоров'язбереження як одну з ключових складових ціннісно-сміслової компетентності майбутніх юристів у процесі магістерської підготовки.

Проте для свідомої й ефективної діяльності щодо здоров'язбереження у майбутніх фахівців має бути сформовано відповідну здоров'язбережувальну компетентність. У своєму дослідженні В. Борисенко визначає здоров'язбережувальну компетентність майбутніх фахівців як «інтегральну динамічну якість особистості, що проявляється в мотивації, потребах і ціннісних орієнтаціях на здоровий образ життя, знаннях про здоров'я та його складові, способи і методи його збереження, зміцнення та відновлення, вміннях регулювати професійну діяльність з урахуванням можливих шкідливих впливів на власне здоров'я і здоров'я оточення, а також рефлексією щодо здійснення професійної діяльності і власного здоров'язбереження» (Борисенко, 2021: 8). Суголосною є думка Т. Веретенко і М. Лехолетової, які уточнюють сутність поняття здоров'язбережувальної компетентності майбутніх фахівців як «важливої складової їх професійної компетентності, яка проявляється в бажанні та можливості реалізовувати засвоєні знання, уміння, навички спрямовані на здоров'язбережувальну діяльність; вона визначається емоційною стійкістю, високою працездатністю, здатністю витримувати великі навантаження, протистояти розвиткові емоційних перенавантажень у роботі; надає змогу поліпшити стійкість до стресових чинників, що сприятиме професійному становленню» (Веретенко, Лехолетова, 2017). Водночас, у науково-педагогічних працях, присвячених підготовці майбутніх юристів, замість поняття «здоров'язбережувальна компетентність» зустрічається також поняття «валеологічна саморегуляція», що являє собою «інтегративну особистісну якість, що формується у процесі систематичного, цілеспрямованого виховання і навчання на основі емоційно-ціннісного ставлення до власного здоров'я, до організації здорового способу життя» (Кузьменко, 2020: 268).

Ключове значення для ефективного формування здоров'язбережувальної компетентності має особистісне ставлення до неї майбутніх фахівців у процесі професійної підготовки як до однієї з пріоритетних цінностей. Так, у своєму дослідженні І. Сундукова доходить висновку, що «для ефективної реалізації здоров'язберігаючої діяльності необхідно, щоб студент мав змогу самотійно усвідомлювати (рефлексувати). Рефлексія є умовою продуктивності здоров'язберігаючої діяльності, а глибоке усвідомлення студентами своїх власних методів здоров'язбереження» (Сундукова, 2024: 465). Водночас, О. Шукатка, підкреслюючи значення здоров'язберігаючого середовища, зауважує, що «ефективність реалізації концепції формування здоров'язбереження майбутніх фахівців залежить від точності відтворення її концептуальних положень в освітньому процесі ЗВО» (Шукатка, 2018). Досліджуючи формування здоров'язбережувальної компетентності, О. Ворохаєв зауважує, що «педагогічною умовою розроблення системи засобів, які спрямовані на формування здоров'язбережувальної компетентності студентської молоді, є урізноманітнення форм здоров'язбережувальної діяльності» (Ворохаєв, 2020: 29).

На кафедрі фундаментальних і галузевих юридичних наук Кременчуцького національного університету імені Михайла Остроградського (КрНУ) для ефективного формування здоров'язбережувальної компетентності майбутніх юристів створено систему щорічних заходів у межах формальної й неформальної освіти. Завдяки таким заходам майбутні юристи отримують якісні й корисні знання щодо збереження як фізичного, так і ментального (психічного) здоров'я, навчаються здійснювати своєчасну профілактику небезпечних захворювань.

У період пандемії COVID-19 в КрНУ загальною і серед майбутніх юристів активно розповсюджувалася вичерпна інформація щодо нових штамів вірусу, здійснювалися численні заходи щодо розробки графіків індивідуальних занять, спрямовані на мінімізацію скупчення здобувачів освіти протягом навчання, на базі медичного пункту КрНУ було запроваджено Центр щеплення проти COVID-19, де окрім проходження планових щеплень студенти мали можливість отримати вкрай важливу інформацію про відомі симптоми COVID-19 та профілактику цієї хвороби (правила дистанціювання, ношення масок та ін.).

Для профілактики тяжких захворювань для майбутніх юристів організуються гостьові лекції за участю запрошених фахівців-медиків. Напри-

клад, у квітні 2024 року в рамках «Всеукраїнського місячника боротьби із захворюванням на туберкульоз» було проведено лекцію на тему «Профілактика туберкульозу в сучасному світі», яку провів для здобувачів освіти завідувач інфекційним відділенням Світловодської Центральної районної лікарні. Студенти, зацікавлені в здоров'язбереженні, отримали багато корисної інформації щодо сутності цієї хвороби, можливих шляхів зараження, засобів профілактики туберкульозу, серед яких одним з дієвих залишається щорічне проходження флюорографії.

Щороку студентський актив кафедри фундаментальних і галузевих юридичних наук КрНУ долучається до проведення інформаційно-просвітницької акції «Зупинимо СНІД!». За участю майбутніх юристів проводяться публічні заходи, спрямовані на посилення профілактики СНІДу – флешмоби «Зупинимо СНІД!», на яких студентам усіх факультетів роздаються стікери-пам'ятки, інформаційні листівки й безкоштовні контрацептиви.

Майбутні правники КрНУ також щороку долучаються до загальнодержавної акції «16 днів проти насильства», спрямованої на запобігання різним формам насильства, передусім гендерного (фізичне та психологічне насильство чоловіка над жінкою або навпаки). Насильницькі відносини, що довго тривають у стосунках хлопців і дівчат, доволі часто призводять до погіршення психічного стану жертв або навіть є чинником небезпеки для фізичного здоров'я. Для більшого заглиблення в цю гостру тематику викладачі пропонують студентам в рамках акції пройти анкетування щодо ставлення до

проблеми насильства, а також створювати короткі відеосюжети на теми психологічного або фізичного насильства з обов'язковою рефлексією після перегляду. Головна мета заходів – формування здорового ставлення майбутніх юристів до насильства (нетерпіння й не замовчування).

Отже, для того, щоб здоров'язбереження посіло чільне місце у системі цінностей майбутніх юристів, окрім участі у заняттях із фізичної культури, передбачених навчальним планом, вони мають активно долучатися до заходів ЗВО, спрямованих на формування здоров'язбережувальної компетентності, серед яких гостьові лекції на здоров'язбережувальну тематику, інформаційно-просвітницькі акції, флешмоби, інші публічні заходи.

Висновки. Дослідження концептуальних засад формування здоров'язбереження (або здоров'язбережувальної компетентності) переконливо доводить те, що для майбутніх юристів ця складова ціннісно-сміслової компетентності є однією з ключових. Проте для її розвитку кожному закладу вищої освіти необхідно визначити відповідні організаційно-педагогічні умови, оскільки одним із завдань магістерської підготовки фахівців-правників є виховання громадянина з поважним ставленням не тільки до власного здоров'я, а й із відповідним ставленням до здоров'я інших громадян, з постійним бажанням його захистити.

Перспективи подальших розвідок вбачаємо у експериментальному дослідженні впливу педагогічних умов на формування здоров'язбережувальної компетентності майбутніх юристів у процесі магістерської підготовки.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бойчук Ю. Д. Сучасні підходи до розуміння сутності здоров'я людини та суміжних з ним понять. *Загальна теорія здоров'я та здоров'язбереження* : колективна монографія / за заг. ред. проф. Ю. Д. Бойчука. Харків: Вид. Рожко С. Г., 2017. С. 5–16.
2. Ворохаєв О. А. Педагогічні умови формування здоров'язбережувальної компетентності майбутніх соціальних працівників. *Інноваційна педагогіка*. 2020. Вип. 25, Т. 2. С. 27–31.
3. Горлова Л. Формування професійно-комунікативної компетентності майбутніх юристів у процесі фахової підготовки. *Витоки педагогічної майстерності*. 2021. Вип. 28. С. 32–36.
4. Грищенко С. В., Грищенко О. П., Єфремова О. П. Здоров'язбереження у професійній підготовці здобувачів вищої освіти спеціальності «081 – Право». *Вісник Національного університету «Чернігівський колегіум» імені Т.Г.Шевченка. Серія : Педагогічні науки*. 2022. Вип. 16. С. 155–160.
5. Костенко М. П., Краснов В. П. Професійно-орієнтоване фізичне виховання юристів: навчально-методичний посібник. К: НУБіП України, 2020. 164 с.
6. Кузьменко Д. Валеологічна саморегуляція майбутніх юристів. *Актуальні питання гуманітарних наук*. 2020. Вип. 29, Т. 2. С. 264–269.
7. Мартинів О. М., Шукатка О. В. Формування рівня знань культури здоров'язбереження студентів на засадах міждисциплінарної інтеграції. *InterConf*. 2021. № 46. С. 139–150.
8. Мудрик А., Кихтюк О. До питання професійної компетентності юриста. *Психологічні перспективи*. 2020. Вип. 35. С. 83–100.
9. Про освіту: Закон України від 05.09.2017 № 2145-VIII (у редакції від 24.03.2024). *Відомості Верховної Ради (ВВР)*. 2017. № 38–39. С. 5. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text>(дата звернення: 12.06.2024).
10. Співак М. В. Державна політика здоров'язбереження: світовий досвід і Україна: монографія. К.: Логос, 2016. 536 с.

11. Сундукова І. В. Здоров'язбереження як важливий аспект професійної підготовки студентів. *Науковий часопис НПУ імені М.П. Драгоманова*. 2024. Вип. 3К(176). С. 462–466.
12. Шукатка О. Концепція формування індивідуальних стратегій здоров'язбереження майбутніх бакалаврів природничих спеціальностей на засадах міждисциплінарної інтеграції. *Вісник Національної академії Державної прикордонної служби України. Серія: Педагогіка*. 2018. Вип. 3. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vnadped_2018_3_20 (дата звернення: 14.06.2024).
13. AlFlayyeh S., Alotaibi R. Kh. Assessment of health promoting life style behaviors among Saudi Arabian university students. *Conhecimento & Diversidade*. 2023. Vol. 15, no. 38. P. 28–52.
14. Larsson M., et al. Occupational balance and associated factors among students during higher education within healthcare and social work in Sweden: a multicentre repeated cross-sectional study. *BMJ Open*. 2024. Vol. 14, no. 4. DOI:<http://doi.org/10.1136/bmjopen-2023-080995>.
15. Reuter P. R., Forster B. L. Student health behavior and academic performance. *PeerJ*. 2021. Vol. 9. e11107. DOI:<http://doi.org/10.7717/peerj.11107>.
16. Rothstein L. Law Students and Lawyers with Mental Health and Substance Abuse Problems: Protecting the Public and the Individual. *University of Pittsburgh Law Review*. 2008. Vol. 69, no. 3. DOI: <https://doi.org/10.5195/lawreview.2008.106>.

REFERENCES

1. Boichuk Yu. D. (2017) Suchasni pidkhody do rozuminnia sutnosti zdorovia liudyny ta sumizhnykh z nym poniat. [Modern approaches to understanding the essence of human health and related concepts] In: Boichuk Yu. (Ed.) *Zahalna teoriia zdorovia ta zdoroviazberezhennia: kolektyvna monohrafiia*. Kharkiv, Vyd. Rozhko S.H., 5–16. [in Ukrainian].
2. Vorokhaiev O. A. (2020) Pedahohichni umovy formuvannia zdoroviazberezhuvanoi kompetentnosti maibutnikh sotsialnykh pratsivnykiv. [Pedagogical conditions for the formation of health-preserving competence of future social workers] *Innovatsiina pedahohika*, 25(2), 27–31. [in Ukrainian].
3. Horlova L. (2021) Formuvannia profesiino-komunikatyvnoi kompetentnosti maibutnikh yurystiv u protsesi fakhovoi pidhotovky. [Formation of professional and communicative competence of future lawyers in the process of professional training] *Vytoky pedahohichnoi maisternosti*, 28, 32–36. [in Ukrainian].
4. Hryshchenko S. V., Hryshchenko O. P., Yefremova O. P. (2022) Zdoroviazberezhennia u profesiinii pidhotovtsi zdobuvachiv vyshchoi osvity spetsialnosti «081 – Pravo». [Health conservation in the professional training of students of higher education in the specialty “081 - Law”] *Visnyk Natsionalnoho universytetu “Chernihivskiy kolehium” imeni T.H.Shevchenka. Seriya: Pedahohichni nauky*, 16, 155–160. [in Ukrainian].
5. Kostenko M. P., Krasnov V. P. (2020) Profesiino-orientovane fizyчне vykhovannia yurystiv. [Professionally oriented physical education of lawyers]. Kyiv, NUBiP Ukrainy. [in Ukrainian].
6. Kuzmenko D. (2020) Valeolohichna samorehuliatytsiia maibutnikh yurystiv. [Valeological self-regulation of future lawyers] *Aktualni pytannia humanitarnykh nauk*, 29(2), 264–269. [in Ukrainian].
7. Martyniv O. M., Shukatka O. V. (2021) Formuvannia rivnia znan kul'tury zdoroviazberezhennia studentiv na zasadakh mizhdystyplinarnoi intehtratsii. [Formation of the level of knowledge of the health care culture of students on the basis of interdisciplinary integration] *InterConf*, 46, 139–150. [in Ukrainian].
8. Mudryk A., Kykhtyuk O. (2020) Do pytannia profesiinnoi kompetentnosti yurysta. [Regarding the professional competence of a lawyer] *Psykhohohichni perspektyvy*, 35, 83–100. [in Ukrainian].
9. Pro osvitu: Zakon Ukrayiny vid 05.09.2017 № 2145-VIII (u redaktsiyi vid 24.03.2024). Vidomosti Verkhovnoyi Rady (VVR). (2017). No. 38–39, 5. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text> (accessed: 12.06.2024). [in Ukrainian].
10. Spivak M. V. (2016) Derzhavna polityka zdoroviazberezhennia: svitovyi dosvid i Ukraina: monohrafiia. [State health care policy: world experience and Ukraine: monograph]. Kyiv, Lohos. [in Ukrainian].
11. Sundukova I. V. (2024) Zdoroviazberezhennia yak vazhlyvyi aspekt profesiinnoi pidhotovky studentiv. [Health care as an important aspect of professional training of students] *Naukovyi chasopys NPU imeni M.P. Drahomanova*, 3K(176), 462–466. [in Ukrainian].
12. Shukatka O. (2018) Kontseptsiiia formuvannia indyvidualnykh stratehii zdoroviazberezhennia maibutnikh bakalavriv pryrodnychikh spetsialnostei na zasadakh mizhdystyplinarnoi intehtratsii. [The concept of forming individual health care strategies of future bachelors of natural sciences on the basis of interdisciplinary integration] *Visnyk Natsionalnoi akademii Derzhavnoi prykordonnoi sluzhby Ukrainy. Seriya: Pedahohika*, 3. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vnadped_2018_3_20 (accessed: 14.06.2024). [in Ukrainian].
13. AlFlayyeh S., Alotaibi R. Kh. (2023) Assessment of health promoting life style behaviors among Saudi Arabian university students. *Conhecimento & Diversidade*, 15(38), 28–52.
14. Larsson M., et al. (2024) Occupational balance and associated factors among students during higher education within healthcare and social work in Sweden: a multicentre repeated cross-sectional study. *BMJ Open*, 14(4). DOI: <http://doi.org/10.1136/bmjopen-2023-080995>.
15. Reuter P. R., Forster B. L. (2021) Student health behavior and academic performance. *PeerJ*, 9: e11107. DOI: <http://doi.org/10.7717/peerj.11107>.
16. Rothstein L. (2008) Law Students and Lawyers with Mental Health and Substance Abuse Problems: Protecting the Public and the Individual. *University of Pittsburgh Law Review*, 69(3). DOI: <https://doi.org/10.5195/lawreview.2008.106>.